

Antikorrupsionsreformer: Evolution eller intelligent design?

Anders Sundell

Antikorrupsionsarbete är svårt!

- De som har makt att förändra är de som tjänar på korrruption
- Det kollektiva handlandets problematik
- Få framgångsexempel
- Vad händer i Sverige? Kan man lära av det?

En 'Big bang'?

- Många viktiga reformer under andra halvan av 1800-talet, i politik, förvaltning och samhälle.
- Samtidigheten i reformerna kan ha varit viktig för att ändra bilden av staten.
- Kan ha ändrat förväntningarna på andras beteende.

Mina studier

- Avskaffandet av *sportler* – halvinformella betalningar till ämbetsmän och offentliganställda
- Nepotism och meritokrati – när blev svensk statsförvaltning meritokratisk?

Sportler

- Extra inkomster utöver lönen – till exempel för utskrivna dokument eller extratjänster
- Vid 1800-talets början vanligt förekommande
- Kunde missbrukas
- ...men omtalas i riksdagen oftast inte som mutor.

Sportler

- Sportlers funktion: Automatiskt system för att få in intäkter och fördela dem efter behov. Inte lätt att ersätta.
- Reformen först i början på 1800-talet för att standardisera taxor, formalisera.
- Ersattes därefter gradvis med stämpelskatter, som har delvis samma funktion.
- Först långt senare (1850-80) börjar de avskaffas. Fanns i häradsrätter in på 40-talet.

Sportler

- Liknar mer en inkrementell evolution än en stor smäll.
- Politikerna verkar mer ha styrts av praktiska administrativa överväganden än antikorrupsionsagenda.
- Reformerades först när det fanns alternativ.

Nepotism

- Patronage och nepotism utbredd under 1600- och 1700-tal.
- Dock svårt att veta faktisk omfattning eller förändringstakt.
- Personliga relationer spelade uppenbarligen mycket större roll förut. Men hur mycket berodde på korruption och hur mycket på underutvecklat utbildningssystem?

Kungl. Mynt- och justeringsverket.

Instruktion den 18 okt. 1918 med ändr. den 4 juni 1920 och 31 dec. 1921.

Avlöning och pension se sid. 17.

Myntdirektör.

Wallroth, Karl-August, KVO1kl, RNO, Korresp HA, f. 60; 09.

Förste ingenjörer.

Norelius, Carl Georg Theodard, Bergsingenjör, RVO, f. 58; 09.

Löwenhielm, Carl Gudmund Severin, RVO, f. 62; 18.

Kamrerare.

Eckerström, Ivan Jakob Birger Adolf Arthur Emil, f. 79; 15.

Ingenjörer.

Segerlind, Kurt Ivan Fredrik, Bergsingenjör, Löjtn. [305], f. 87; 18.

Swensson, Bengt Olof Torsten, Fil. D., Docent, f. 94; 19.

Kassör.

Segerlind, Fredrik Laurentius, f. 61; 10.

Myntgravör.

Lindberg, Johan Erik, RNO, RVO, LFrKA, f. 73; tf. 16.

e. o. Tjänstemän.

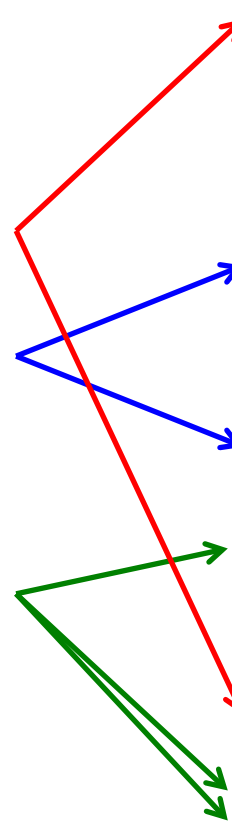
Almström, Axel Emil, f. 74; 14.

Löwenhielm, Ernst Georg Engelbrekt, f. 89; 18.

Hammarskiöld, Maria Ulrika Järta, f. 98; 18.

Lindberg, Ernst Johan Olof, Fil. L., f. 90; 18.

Lindberg, Josef Lars Teodor, Fil. M., f. 92; 19.

Nepotism

- Nedslag 1765-1970 visar att namndelning inom statliga ämbetsverk och kollegier minskade under 1800-talet.
- Inte heller här verkar antikorrupsionsarbete och kraftfulla reformer ha dominerat.
- Senioritetsprincipen infördes på mitten av 1700-talet.
- Till synes mer meritokrati andra halvan av 1800-talet.

Nepotism

- Inga tecken på utrensning av ett gammalt korrupt garde.
- Adel fortsatte vara kraftigt överrepresenterade även efter mer meritokrati slagit igenom.
- Var det en anledning till att man inte slog större vakt om status quo?

Sammanfattningsvis

- Sverige har framhållits som framgångsexempel på en “Big bang”-strategi, med medvetna och intelligent designade dramatiska reformer
- Jag ser det inte!
- Utesluter inte att det kan ha fungerat på annat håll – till exempel Georgien.

Sammanfattningsvis

Historiska processer av av anti-korrupsionsarbete i Sverige och på andra ställen verkar ha varit präglade av stegvisa förbättringar, experiment, pragmatiska näst-bästa lösningar, ofta med hjälp av existerande eliter.

Manar i ett policyperspektiv till ödmjukhet och lyhördhet.